

Szerkesztőség:

Rimaszombatban, Pokorágyi-
uteza 1. szám Ide intézendő
a lap szellemi részét érdeklő
minden közlemény és levelezés

Iséyegtelen levelet nem fogadunk el.

Kéziratot nem adunk vissza.

Az előfizetés díja:

Egész évre . . . 8 korona.
Fél évre 4 korona.
Három hónapra . . . 2 korona.

GÖMÖR-KISHONT

VÁRMEGYEI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER: (VASÁRNAP.)

Felelős szerkesztő: KOMÁROMY ISTVÁN.

Kiadó-hivatal:

Rimaszombat, Deák Ferencz-u.
8. sz. a. a könyvkereskedésben
— Ide intézendők a kiadó hiva-
talt illető előfizetés, hirdet-
mény, nyilttér és egyéb felszó-
lalások.

A hirdetés díja:

Egy háromhasábos petitsor tér-
fogati 12 fillér.
Többszörői hirdetésnél árked-
vezmény.

Nyilttér:

Egy sor 40 fillér

Előfizetést elfogad a „Gömör-Kishont” kiadóhivatala, nemkülönben minden hazai postahivatal, az előfizetés legzélszerűbben posta-utalvány útján eszközölhető. — Hirdetést csak a kiadóhivatal vesz fel.

Társadalmi érintkezéseink ferdeségei.

Aristokrata nép vagyunk, de a demokrácia darabosságával az aristokraczia minden finomsága nélkül. — Nálunk a paraszt is úr s a féltelmes gazda úgy kínálja meg a negyedtelkest pohár borával, vagy porció pálinkájával, hogy: „igyal te is szegény ember!” Vármegyénk egyik községe nemrégiben oly szabályrendeletet készített, hogy a kisbírói és községi szolgálai teendőket a kisebb birtokosok és zsellérek kötelesek teljesíteni. — Hogyan bírálták ezt el a vármegyénél, nem tudom, de maga a tény kiáltó bizonyossága társadalmi osztályalkulatunk aristokratikus vonásának.

Hát még az ugynevezett „nadrágos emberek”, vagy a jó kabátuak, kiket a pincérek nagyságos uraknak titulálnak, s a vidéki társadalom kis királyai, kik jóakarátú vállveregetéssel szólítanak egyet vagy mást „édes barátom”-nak, daczára, hogy az így megtiszteltre ez a baráti viszony épen nem volna hízogó, vagy a „jó ember”-nek, „tisztelt úr”-nak, s kérdezősködnék nagy úri nonszalanszal, de a tisztos modor minden híjával az így lekicsinyelt existenciától, hogy „hát maga hogy van?”

Mindezek a jelenségek rút vonásai s bizonyosságai társadalmi viszonyaink ferde növéseinek, a jó izlés híjának s annak a tökéletlen fejlődési processusnak, mely a külső mázt a még teljesen el nem készült edényre rakja, azt gondolva, hogy így is szép és tartós lesz az. Pedig a mint a ki nem égett edény nem bírja meg a mázt s ismét csak durva agyaggá válik, úgy a félművelt aristokratiko demokratikus, vagy demokratiko aristokratikus társadalmi osztály és rendalakulás is leveti a rárakott külső mázt s ha már nem nyilatkozhatik meg a durva lélek erőszakos tényeiben, megnyilatkozik annak darabos modorában, lesz belőle egy meztlábos, frakkos Csetevájó, vagy a kelet és nyugat bűnös szeretkezésének idomtalan öszvéreje.

Es mi ennek az oka?

Egyszerűen csak az egyéni érdekek helytelen mérlegelése.

Az egyéni érdekek szövedéke, azok nyomadéka te-

TÁRCZA.

Törvényszerűség és czélszerűség az emberi életben.

Irta: Dr. CSERNAY DÁNIEL.

(Vége)

A pozitivisták, sociológusok, evolucionisták élőkön a történeti iskolával mind azt állítják, hogy az ember „politikon zoon”, hogy a köz, az állam az emberek spontán socialibilitása folytan jött létre függetlenül az emberek czélszerű belátásától, függetlenül a czélszerűségtől; — s hogy az egyes népek milyen közületet alkottak, azt az ő külön népszellemük, hajlamak, néptudatuk, vérségi kötelékük, egy vagy külön nyelvűségük döntötte el.

Ennek azonban az ember alaptermészete ép úgy ellentmond, mint a történeti fejlődés és alakulás helyes vizsgálása.

Kik szoktak másokkal együtt élni, közös munkára, összeműködésre szervezetet alkotni?

Azok, kiknek erre szükségük van.

A vadász, halász ember ép úgy elmegy magában vadászni, halászni, mint a hogy a tigris egyedül megy zsákmány után, mert rá nézve ez a czélszerű; a földmivelő, baromtenyésztő embereket azonban már foglalkozásuk utalta az összeműködésre, a szövetezésre, a köz megalakítására; — pásztor embereknél, a földmivelőknek már volt magánvagyonuk, melynek gondját kellett viselni, melyet mások rabló támadásai ellen védenők kellett s ez rá vitte őket a cél érdekében azon czélszerű életmódra, cselekvésre, hogy 10-en, 20-an vagy többen

remti meg a társadalmi osztályokat, a társadalmi rendeket.

Az egyénben az egyéni tehetségek nem egyenlő mértékben vannak meg, ember és ember közt különbség van úgy tehetség, mint erő tekintetében és e különbségek folytán az egyik egyén kiegészítheti, kiegészíti a másik hiányos tehetségét. — A nagyobb tehetségek, a szervező képességek átveszik a vezetést, a kormányzás teendőit, s azok, kiknek testi munkája megkeresni képes a szükséges anyagokat, elfogadják azok vezetését s tojgák végezni az alsóbbrendű munkákat.

Es ezzel alakult meg a társadalmi rend, melyben vannak felsőbbek és alsóbbak. A felsőbbek rendjének természetes törekvése lesz, hogy pozícióját megtartsa, a vezetést kezéből többé ki ne adja s éljen minél könnyebben, éljen az alsóbbrendűek munkájából, de az alsóbbaknak is meg lesz a törekvéstük a fejlődés után s az után, hogy ők is vezethessenek, hogy esetleg — ha megszerzik a szükséges képességeket — ők kerüljenek a mostani felsőbb rend helyébe, de ha ez nem sikerül is, legalább kényelmesebb és jobb helyzetet biztosítsanak maguknak a társadalom megalakult rendjében s ez a két ellentétes törekvés megtöbbszörözi a társadalmi rendeket, terem abban osztályokat, melyek egymás ellen törnek, a felsőbbek ellen, hogy azok helyét elfoglalják s az alsóbbak ellen, hogy azok ellen védekezzenek és saját magasabb pozíciójukat, ha másképp nem lehet, legalább azal emeljék látszólag, hogy lejjebb nyomják az alattuk állókat, szélesítsék a kettőjük közötti űrt.

Az egyes osztályok egyénei, az egyéredükiek e célból egyesülnek, szervezetet alkotnak a mint azt érdekeik kívánják.

Tömörülnek a nagy vagyonosok, tömörülnek a szellemileg kiválók, egyesülnek a hatalmasok, külön szervezik magukat a munkások s ezeknek különféle fajai. — Megalakul a főrendek, a nemesek, a zsentrik, a polgárok, a kereskedők, iparosok, tudósok, földmivelők stb. rendjei és osztályai.

Es még eddig ez mind természetes, sőt helyes is — és másképp nem lehet, mert a társadalmi megélhetés,

összeálljanak életmódjuk biztosítására, vagyonuk megvédésére s annak a megélhetes szempontjából való szaporításra.

Az első társulás, a férfi és nő szövetezése, összeműködése a köznek legelső formája a kezdetleges embernél még nagyon laza.

A kezdetleges korban „promiscue generunt”, a fajtartásnak nem volt közülete, sőt ennek ellen is állott az ösztönszerűség, a nemi ösztön, melynek kielégítése teljesebben valosítható házassági intézmény nélkül, mint ennek rendszerében. — Es mégis a czélszerűség rá vitte az embert, hogy ezen ösztönét megszorítsa, eleinte csak azzal, hogy megkövetelje a nő szűzességét a házaselet előtt és a házasságban, mert a magán tulajdon, annak öröklése másként nem volt biztosítható a családító, az atya s a gyermekek érdekében.

A pásztor ember, kinek már megszelidített állatai, barmai voltak, kiragadta a közösségből a nőt, az asszonyt hogy csak neki nemzen gyermekeket, hogy javait ne legyen kénytelen más férfi gyermekének örökségképp hagyni.

Es mikor teljesen megszilárdult ez intézmény: meglett szorítva az ösztön s éltek az emberek czélszerűen s nem ösztönszerűleg; a leányok elfojtják nemi ösztönüket mindaddig, míg róluk s születendő gyermekeikről kellően gondoskodva nincsen s nem cselekszenek ösztönszerűleg, mert az nem czélszerű; a czélszerűséggel megszületik az erkölcs, a szemérem, s élnek az emberek czélszerűleg és erkölcsösen, nem pedig ösztönszerűleg.

A férfi és nő összeműködése, alkotja a családot, s a családból fejlődik tovább a köz, de nem úgy, hogy az egyverből valók alkotnak egy szervezetet s a különverűek mást.

Ceylon szigetén az erdei veddák párosával járnak

a társadalmi érintkezés is mint minden más, bizonyos feltételekhez van kötve s az egyént saját érdeke, létfenntartása az önszeretetre készíti.

A sas nem élhet a vakonddal, neki szabad tér, egy nagy világ szükséges, azért ő bérczek ormán fészkel s a vakond, melynek szeme nincs a napfényre alkotva, a föld gyomrában érzi magát csak jól.

Ep így a nagy vagyonú s nagy tudású, ember se szállhat le Tolsztojként a külvárosi munkás koloniák kérés kezű társaságába s a szegény kisvárosi hivatalnok se puszipajtáskodhatik azokkal, kik naponta szivarra költenek annyit, a mennyi az ő családjának évi budzsejét képezi.

Ezért mondja a magyar közmondás, hogy „suba subához, guba gubához.”

Az érdekeknek a vagyon, a tehetség, a kiválóság szerinti mérlegelése s e szerint aztán az egyéredükieknek egy társadalmi osztályá alakulása a természetes fejlődés rendje, de az már az aristokratikus vonás helytelen ismérve, mikor egy szerény iparos az ő érdekét egy magánál magasabb társadalmi rend érdekében igyekszik azonosítani s döllyfel néz hasonrangú, vele tulajdonképp egy érdekű iparos társára, mikor a féltelmes gazda a helyett, hogy összefogna az egytelkessel, hogy komoly, együttes törekvéssel talán egész telkük lehessenek mindketten — szolgálva, vagy kisbíróvá akarja azt tenni, midőn az egyműveltségük s a körülményeknél fogva egy társadalmi osztályba kerültek valamely lényegtelen külső viszonyra támaszkodva, le édesbarátomozzák, le tisztelt urazzák azt, ki velők együtt van hivatva munkálni az ő közös érdekük, közös társadalmi rendjük javára.

Társadalmi rendeknek, társadalmi osztályoknak kell lenniök, azok mindig voltak és lesznek is, egykoruak magával a közszel, a társadalommal, — és társadalmi rendnek többnek kell lennie, mert különben igen nagy és éles volna az egyes rendek közt a különbség, de oly szerfelett sok rendnek, sok osztálynak, mint a mennyi ma van, s mint a mennyi különösen kirívóan tűnik fel ily kis városban, mint a mienk is, lennie nem szabad.

Ez a mai demokratikus korban a helyes és szép

a vadonban s csak ritkán egyesülnek kisebb csoportokban, őket tehát a vérségi kötelék nem fűzi családá, a socialibilitás nem szervez közöttük nagyobb közületet, mert rájok nézve az ő legkezdetlegetebb életmódjuknál fogva ez ma sem szükséges, ellenben a kis csoportban, legtöbbször csak páros élés a czélszerű.

Az éjszakamerikai halász-soson indián népek az u. n. ararikák hasonlólag csak akkor állanak össze kisebb-nagyobb csoportokba, ha a lazacz-halászat idején az hasznos és czélszerű lesz rájok; míg ugyanezen indiánok más faja, az ugyanazon vért siridikák mióta lovaik vannak s ennek folytán más életmódra térhettek, czélszerűnek látták nagyobb számban együtt élni.

A vérségi kötelék ép úgy, mint a közös nyelv csak elő feltétel arra, hogy az emberek összeműködjenek, közületet alkossanak, a társas összeműködés egyéb feltételekhez is van kötve.

Függ elsősorban a köz alakulása, a társas összeműködés a közlekedéstől, ez pedig a földterület természeti viszonyaitól.

A kis területű Görögországban igen sok állam létezett, míg a nagyterjedelmű kisázsiai síkságon az egyseges assir, méd, babiloni s perza birodalmak alakultak.

Veneze, Génua, Hamburg, Bréma, Lübek, Róma, Konstantinápoly nagy kereskedő városokká, nagy birodalmakká lettek, mert közlekedési viszonyaiknál fogva az emberek czélszerűnek találták ott letelepedni, kereskedelmet folytatni, nagy közületet alkotni.

Belgium területén négyszög kilométerenként 231 ember lakik, míg Norvégiában csak 9, mert ily megosztás a czélszerű és nem más.

A halász, vadász népek igen kis csoportokban szoktak tehát élni, mert rájok nézve az a czélszerű, a baromtenyésztő, földmivelő emberek azonban már szükség-

Városi-bunda, Utazó-bunda, Gazdasági rövid bunda, Dán iramszarvas bőrkabát, Lábzsák, Lábtakarók, továbbá férfi- és női cipő, férfi- és női divatozikkék nagy választékban kaphatók

REISZ M. női- és uri divatüzletében.

Karácsonyi dísz tárgyak és kézimunka féléárban kaphatók.

aristokratikus vonásnak, melynek magam is híve vagyok, rút paródiája.

Megvárni a velem szemben jövő s várni kihívóan, hogy ő köszönjön előbb, mint a baka a fráterének, elmenni az előtt, ki illedelmesen levette előttünk kalapját, gögös fejbiczcentéssel, és keresztül nézni rajta, mint a levegőn: ép oly ostoba és illetlen, mint a mezilábas zulukirályon a czilinder és fekete frakk.

Kis szivességek teszik erőssé a barátságot s apró félreértések halálos ellenségeké teszik sokszor azokat is, kiket egy élet kötött össze. A társadalmi tisztességgel meg nem egyező durva szólásmódok lekicsinylő, „édes barátomok“ nemesek a műveletlenség legbiztosabb ismervei, de a butaságnak is ékesszóló bizonyosságai, mert az ilyenek ezzel önérdékük ellen tesznek, kiélesítik azt az ellentétet, mely egyébként is az emberek közt megvan és sokasítják a társadalmi rendeket és osztályokat, melyek egymásnak kölömben is természetes ellenlábásai.

A „zsúr“.

Történelmünk tanítja; korán elfeledett költő-királyunk Jókai meséli, élő tanuink is vannak még rá, hogy hazánk sötét, gyásznapjaiban milyen volt a magyar tarsas élet, a régi magyar társadalom. Hogy a mikor a négyfolyam síkján, hármas hegyek ormán a zsarnokság fekete felhője fektűd el; a mikor a nyers erőszak nyomása alatt szégyenkezve bujdosott a magyar őszinteség, a szabad szó, szabad gondolat: ekkor a mi hazafiás, munkás nagyuraink — az akkori nemzet — háttal fordítottak a politikának, a városoknak és hazamentek várkastélyaikba, régi udvarházaikba. Feledni, — mulatni; vadászni — agarászni; vagy a legjobb esetben szántani, vetni. S csupán egy-egy talkavadászat, őszi szüret, uri lakodalom hozta össze az embereket, a jobbakat. Külömben hónapokig alig látták egymást, alig váltottak szót. Begombolkozott mind és jól bezárkózott valamennyi, némán és a legtöbb tétlenül várva a szebb időt, a jobb kor hajnalhasadását.

Hej! Azóta nagyot fordult a világ. A várak, várkastélyok jórészt romokban hevernek. A nemzet megnőtt, a honpolgárok száma megsokasodott. Közlebb jött a magyar a magyarhoz. A várur a pórhoz, a gazdag a szegényhez. A magyar társadalom megizmosodott a 19. század demokratikus és szabad levegőjén; a magyar tarsas élet meglevencedett. Vállvetett erővel, egyesült buzgalommal munkálkodott mindenki a szebb, a jobb jövőn, — a boldog, erős nagy Magyarországot! Ur és paraszt; művelt, tanult ember és munkás; szegény és gazdag; nő és férfi egyaránt.

Igy volt ez országzerte. Négyfolyam mentében, hármas hegyek táján szépen folyt az áldásos munka. Fejlődünk, művelődünk, nemesbedünk. Szóban, tettben, haza- és emberszeretben.

Igy volt ez itt a mi szűkebb hazánkban, itt a Rima mentén is. Alig néhány évvel, hová elelőtt is.

Amíg egyszer csak megváltozott, felfordult minden. A csút, az aldatlan országos politikai viszonyok összegabalyodása megzavart, szétzavart minket is. Szépen fejlődő társaséletünket, — mint a májusi fagy a szépen zsendülő vetést, a fakadó rügyet — a visszavonás szele úgy elsorvasztotta, úgy megnyomorította. Urra lett az erőszak. A lekicsinylés. A lenézés. Legjobb barátokból ellenségek lettek. Alig merünk szólni, nézetet nyilvanítani. Társalgó helyeink, kaszinóink üresek, némák. A korcsmákban, kávéházakban . . . ? No de az itt hallható sértésekről, vezető embereink lepecskondiázásáról jobb is nem beszélni. Önkéntelenül kerüljük egymást. Bezárkózunk, begombolkozunk, mint valaha, mint régen, hazánk sötét, gyásznapjaiban. Pedig, én édes Istenem, csak nem tartunk még ott?! Egy kis elnézéssel, türelemmel talán meg is érthetjük egymást?! Űsse a kő a csút politikát. Talán volna még más nemesebb, hasznosabb társalgási

leteik kielégítése, védelem vagy a földmivelés sikeresebb eszközlése céljából nagyobb egyesületeket alkotnak, majd a forgalom, a kereskedelem iparfejlődésével, mikor eljön a munkamegosztás ideje, mikor már nem állítja elő minden egyes ember a szükségletei tárgyát képező dolgokat, hanem a szükségletek lesz más munkások készületeire is, czélszerű lesz az eddigieknél még nagyobb közületek alakítása, nagyobb számú embertömegek egyesülése, öszszmüködése. És ekkor egyesülni, öszszmüködni, közületeket alkotni fognak nem oly egyének, kik egy családból származnak, kik egy nyelvet beszélnek, hanem olyanok, kik egymás munkatermékeit szükségelni fogják, kiket a munkamegosztás, a czélszerűség kapcsol, hoz össze egy közületei kötelekbe.

A nemzeti érzés ezek közt fog aztán megszületni s meg fog születni annak daczára, hogy talán a közületek alkotó egyének különféle népkéverékből állanak; meg fog születni az ily közületekben az egységes nyelv, habár eredetileg tán 3 vagy 4 féle nyelvű csoportokból állottak, mig ellenkezőleg szét fognak válni, meg fognak oszlani az egy verű, vagy közös nyelvű népek, ha a megélhetési, területi vagy más viszonyok a részekre válást teszik rájuk nézve czélszerűvé.

A kelta, angol, szász, britt, normann népek konglomerátumából előáll az angol nemzet, a többféle külön nyelvű, külön törzszű, german népcsoportokból alakulnak ki a frankok, mig az egységes bolgár nép három részre válik az orosz síkságon, a magyar népnek csak egyik része indul a népvándorlások nyugat felé, mig a másik rész elvonul keletnek, hogy eltűnjék az ázsiai népek forgatagában.

A germán Sippe nem volt rokonsági kötelek, a hunderschaft-ok, a görög génozok, frátriák s a római gensok és kuriák, szláv zsupániák, zadrugák közül egy sem tudta s tudja kimutatni a közös leszármazást.

A kit bevettek a gensbe, hunderschaftba, génozszba, zsupániába, az annak tagja lett, mint tagja ma az államnak az, a kit felvesznek a honpolgári kötelekbe, mint tagja lett a magyar nemességnek, a magyar nemzetnek az, ki donációt vagy armálist kapott.

Nem a vérokonság, nem a közös törzstől való leszármazás tehát, vagyis nem az öszszmüködés, a hajlam

tárgyak is a mi öszszjöveteleinknek? Tudunk mi tán még egymásnak örülni is?!

Tudunk bizony. Van bizony nemesebb, szebb szórakozásunk is, még pedig olyan, mely a napi munkában elfáradt lelkünket felfrissíti, egymástól idegenkedő szívünket úgy felmelegíti, mint a mai meleg napfény a didergő madarakat.

Legalább azt láttuk, ezt tapasztaltuk sokan, százan és százan, akik a helybeli jótékony nőegyesület mult szombati művészi zsúrján részt vettünk. Találkoztak és igaz örömmel társalognak ott a gimnázium díszes, tágas tornacsarnokát szűnűltig betöltő művelt sokadalomban; olyan, a közéletben tevékenyen munkálkodó s egymást tisztelő férfiak, kik — van egy esztendeje, hogy alig váltottak szót. Nők, nemes, művelt lelkű úriasszonyok, kik aligha találkoztak, aligha teáztak valaha együtt. Művelt lelkük jobb érzése, a szép és a jó utáni közös vágyódásuk nov. hó 25 én öszszhozta őket. Hogy ismerkedjenek. Hogy gyönyörködjenek. Nos ebben, a természet, keresellen gyönyörűségben volt is részük bőven! Kivált a zsurt bevezető hangversenyben és az ezt befejező élőképekben.

Az az izléses, kecses játék, művészi biztonság, melylyel *Medveczky* Erzsike zongorán eljátszotta nagy és egyetemessé hatással I. Les Silvoins. — C. Chamnade; II. Impremtu Valse. — Raffnak műremekeit; — az a mélyen átérzett és megragadó közvetlenséggel előadott szavalt, melylyel dr. *Veres* Samuné színező hanggal, kifejező arczjatekkel és találó mozdulatokkal interpretálta *Martos Ferencz*nek érdekes tárgyú és megrázó hatású balladáját. a *Magdolnát*; — az a behizelgő, gyönyörű szopránhang, az a *Blanáné-szerű* kedves és természetes előadás, melylyel *Kolbay* Sandorné művészielen elenekelte a *fuibemaszó keringőt* („oh, mi bohó valék . . .“) a „Lili“ operettből; (ezt a tomboló tapsvihar hatása alatt többször meg kellett ismételnie) és végül az a finom, színező, gyöngéd játék, melylyel *Lengyel* Ilonka zongorán kísérte e szép éneket, mindez magas élvezettel, nemes gyönyörűséggel töltött el mindannyiunkat.

Hát még az élőképek!

Összesen három volt. S egyik szebb és sikerültebb, mint a másik. *Margittay* Tihamernak, az 1885-iki kiállításán kitüntetett „Ellenállhatatlan“-ját, *Roskovics Ignác* legszebb genreképét, a híres „Peczi piros almá“-t és végül *Skuteczkynek* „Modern Páris“ czimű kiváló alkotását ki ne ismerné! — A kitűnő képirok legkitűnőbb, világhírű festményei ezek. — Az eredetiek vagyont érnek ma már. Reproductióik mindenteléké kapósak és ismeretesekek. Azokat a pompás látványokat azonban, melyekben *Illés* Ilona, *Máriássy* Lili, *Kolbay* Tildike és *Gundelfingen* Elemér az „Ellenállhatatlan“, *Lengyel* Ivánna és „Peczi piros almá“-t, *Lengyel* Ilonka, *Kubinyi* Izuka, *Kubinyi* Anka és dr. *Soldos* Béla a „Modern Páris“-t megjelentették és meglevencitették; ezt a finom, tökéletes utantazót bizony megirigyelték volna maguk a művészek is. Szépek voltak ezek az eredetiek is! — Egészükben, rendezésükben, kifejező mozdulataikban és részleteikben egyaránt. Régen is hallottunk oly egységes erővel tomboló tapsvihart, mint amilyennel ez az óriási közönség a maga elismerésének, elragadtatásának újra és újra kifejezést adott. A peczi piros almát kinaló, mosolygó szép asszonyt ötször-hatszor kívánta látni. A többit is többször-sokszor. Hiszen helyesen jegyezte meg valaki hatul: „Ezek a szép lányok, deli nük pusztá megjelenésükkel egymagukban is hatást érnek el. Hat még ily ügyes csoportosításban. Sikerült újdonság. Kedves meglepetés. — „Eljen a főrendező! Eljen *Samarjay* Janosné!“ Az az egetverő, szívből jövő éljenzés, mely e jeladásra felzendült a tágas teremben, leghívebben tejezte ki a közérzést, a közhangulatot. Elismerést, szeretetet, halát a jótékony nőegyesület elnöke, a kitűnően sikerült művészi zsúr főrendezője iránt.

Az ő nemes lelkéből pattant ki az eszme, e nemes szórakozások, tarsas öszszjövetelek kitűnő eszméje. Az ő férfias tettereje és munkás jobbezének: özv. dr. *Mari-kovszky* Istvánné, nőegyleti igazgatónak hathatós segítségé adott ily eleven életet amaz eszmének.

az, a mi az embereket egy közületebe öszszhozza és öszsztartja, hanem a hasznosság, az a tudat, hogy ez rájuk nézve czélszerű.

És fognak alkotni oly közületek, a milyen nekik czélszerű, kicsit vagy nagyot, amint azt szükségleteik kívánják. Görögországnak az ó-korban több állama volt, mint van ma Európának, a Német birodalom a vesztzáli béke után 355 független suveren államból állott s a socialismus nemzetközileg szervezi a munkásokat, sőt egy izben már egyesítette is az Internacionálé-ben. Előttük a haza fogalma már szétfoszlott, a francia, a gloár nemzete már kétségbeesetten küzd a hazátlanság ellen, s a fejlődés, mely létrehozta az éjszak-amerikai egyesült államokat igaz, ma még a beláthatatlan messzeségben, de megrajzolja alakját egy európai egyesült államnak.

De ez a mint látszik nem az evoluczió, hanem a czélszerűség kérdése, vagyis a valóság az, hogy azok alkotnak egyesületeket, közületeket, kikre az czélszerű, kik a közületek alakulást czélszerűnek látják.

A jog öszszmüködés lévén, nagyon természetes, hogy az emberek oly jogot fognak alkotni, a mely a czélszerű öszszmüködést létesíti és mégis napról-napra halljuk, hogy bizonyos jogok függetlenül a czélszerűség kérdésétől megilletik az embert.

Ezen jogok alá foglalják az u. n. szabadságjogokat s a szabadságot az emberi természet oly lényeges ismérvének tekintik, mely minden körülmények között s elsősorban megilleti az embert.

Pedig épen nem áll az, hogy a szabadság oly feltétlen joga volna az embernek.

A szabadságjogok is a czélszerűség szüleményei, ép úgy, mint egyéb jogok; — megilletik az embert akkor ha czélszerűek, s megszűnnek jogok lenni, ha czélszerűségük megszűnt.

Élemezük ezen tétel igazolása végett mindenek előtt a szabadság fogalmát.

Mit értünk szabadságot alatt?

Szabadság alatt értjük az ember oly állapotát, melyben gondolhat, beszélhet, tehet, választhat valamit, — tehát értjük a lehetőség valósággá válását, vagyis a korlátlanlanságot. — A hol korlátoltság van, ott szabadság nincsen.

Neki és nekik köszönhetjük, hogy a mai borús, nehéz napokban ocsón és nemesen szórakozhattunk. — Egymással fesztelenül és kellemesen társalognhattunk pompás párolgó tea mellett, melyet szép asszonyok, még szebb lányok hordtak körül.

Délután 5-től 7-ig tartott a zsúr. Ekkor kezdett határozottabb alakot ölteni a megrendítő hír, mely a zsúrra vendégként siető *Török* Mariska váratlan rosszulletéről, majd szívvelhűdés következtében hirtelen beállt haláláról beszélt, — őszinte részvétet és megdöbbenést keltve mindenkiében.

Az e hír hatása alatt oszlani kezdő társaság kü-lömben e szavakkal búcsúzott el: „Hátfőn, december 4-én a „Napközi Otthon“ megnyitását ismét találkozzunk!

Tehát a viszontlátásra a női jótékonyosság, az emberszeretet ez újabb oltáránál!

—ő.

Hirek és vegyesek.

Személyi hírek. Vármegyénk főispánja pelsőci *Hámos* László f. hó 1-én városunkba érkezett hivatalos ügyei elintézése céljából. Ezzel kapcsolatosan azon tévhírekkel szemben; mintha főispánunk állásától megválna, biztos értesítés alapján jelenthetjük, hogy ez a valóság-nak meg nem felel, mert bírja a vármegye osztatlan bizalmát.

Bornemisza Lászlót, vármegyénk jeles alispánját mult hó 15-én választották meg a gömöri ev. ref. egyház gondnokává. A kitüntetés széles körben általános örömet keltett.

Kubinyi Gézá, vármegyénk jeles szülöttét, hosszú időn át volt országgyűlési képviselőt, gömörpanyiti föld-birtokost mult hó 29-én iktatták be Komáromvármegye és városa főispáni székébe. — Ha őszintek akarunk lenni, *Kubinyit* csak sajnálhatjuk, hogy vármegyénkől távozott és a közügy terén már itthon nélkülözünk kell; mert egy talpig derék embert vesztettünk el benne, a kit minden téren, korán és az elsők között találtunk teljes férfiaságával, ügybuzgóságával és szivességével. Sok alkotás és tett az, mely *Kubinyi* nevét vármegyénkben megörökítette. — Az installációról több fővárosi lap tendenciozus közleményt adott ki. A szemtanuk egészen másként adják elő a beiktatást s nem igaz, hogy tintás üveget dobott volna bárki is *Kubinyi* főispán felé. Az ellenvélemények megnyilatkozása az installáló gyűlésen szelid, mérsékelt volt, de persze mire az ujságokhoz eljutott a hír, minden ugyanezek ki volt színezve. Mi a tényállást elölgulatlan szemtanutól hallottuk s ennek alapján közöljük.

Esküdtárszói elnökök. A kassai kir. ítélőtábla elnöke a rimaszombati kir. törvényszéknél szervezett esküdtárszói részére *Kubinyi* Aladár kir. törvényszéki elnököt elnökül, helyettes elnökül pedig *Kolbay* Sándor kir. ítélőtábla-bírói cím- és jelleggel törüházott kir. törvényszéki bírót jelölte ki.

Felolvasás. Dr. *Veres* Samu főgimnáziumi tanár, társadalmi életünk kiváló tagja — ma 3-án délután a Polgári Olvasókörben 3 órákor felolvasást tart. Az idő is szerencsésen van megválasztva — mikor mindenki nyugodtan szentelhet egy órát kellemes szórakozásra, okulásra és önművelődésre; nem is szólunk a felolvasó személyének szerencsés megválasztásáról, mert hiszen mindnyájan tudjuk, hogy az ő rokonszenves, magas műveltségű és nagy tudású egyénisége mindig vonzó és szinte nélkülözhetetlen a mi hazafiás és egyéb alkalmi ünnepeinkben. Felhívjuk közönségünket a bizonyára érdekes felolvasás meghallgatására.

Vármegyei közgyűlés. A vármegye közönsége f. hó 22-én tartja rendes téli közgyűlését, ezt pedig 21-én az állandó választmány ülése fogja megelőzni. A vármegye alispánja a tárgysorozatot rendes időben fogja közzé tenni.

Tanári megerősítés. A vallás- és közoktatásügyi min. miniszter *Prékopa* István roznói ág. hitv. evang. főgimnáziumi ideiglenes rendes tanárt, rendes tanári minőségével, véglegesen megerősítette.

De ha a szabadságot egyrésztől a korlátlanlanságban találtuk fel, más oldalról tekinthetjük azt uralomnak is, — oly uralomnak, melynek folytán s melynek hatása következtében az ember a maga eszméjét a külső világ-nak általa elismert vagy meghatározott korlátai között megvalósíthatja, tovább módosíthatja.

Uralom, hatalom, külsőerő nélkül épen ugy nincs szabadság, mint a hogy lenyűgöző korlátok között sínesen.

A szabadság az egyén uralmát, de egyúttal a más uralmától való mentességet tételezve fel — egyrésztől tehát uralom, másrésztől pedig korlátlanlanság.

Már most az ész, az okosság, kültermészet s a más emberek hasonló cselekvéseinek korlátai közé zárt embernek szabadsága az emberi élet törvényszerűségének felismerésében s e törvényszerűséghez való alkalmazkodásban, illetve az annak korlátai közti cselekvésében, vagyis abban az uralomban, abban a korlátlanlanságban van, melyet az emberi öntudatnak és akarataknak változhatlan lényege mellett az ember eszével és erejével meghatároz vagy magára, mint a természetre vonatkozólag.

Ennek azonban csak lehetősége van így adva előtte, megvalósítására az egyesnek ereje kevés, a megvalósítás csak akkor lesz lehetséges, ha azt az erőt, mely az uralom kivívására, a korlátok eltávolítására szükséges, többen öszszteszik, öszszállítják, ha megalakul a köz, hol egy tesz az öszszért s az öszszes az egyesért.

Csak a köz, az emberek nagyobb tömegének egyesülete, mint egész rendelkezhetik oly erővel, mely a szabadság egyik lényeges alkotó elemét, az uralmat fentart-hatja s az emberi érvényesülés gátló korlátait ledöntheti. Csak a közben, az állami közületekben élő ember lehet szabad, mert csak az államnak s nem az egyesnek van oly ereje, mely a külső cselekvés lehetőségét mindenkor és minden időben biztosíthatja.

A szabadságot tehát a köz, az állam teremti meg. Az Afrika őserdejébe helyezett embernek kisebb szabadsága van, mint annak, kinek cselekvési szabadságát és életét a civilizált világ egész hatalmával védelmezi.

De ha a köz teremti meg a szabadságot, ha csak a közben létesülhet az, midőn t. i. a köz törvényeket hoz arra, hogy egyik ember szabad cselekvését ne gátolhassa meg a másik ellenkező cselekvésével, akkor a szabadság

Házasság. Tóth Kálmán és kir. főhadnagy — megénylő szünetje — e hó 28-án tartotta esküvőjét *Bulyi Gizellát, Bulyi János és neje kedves leányával* Losoncban. A polgári házasságkötésnél tanukul szerepeltek *Bellógh Lajos és id. Földföldy Ottmár* s ezután a násznép, kik között ott volt *Lippa Pál* ezredes, *Szende Ferencz örnagy, Schaden János* szászados, *Kubinyi Gyula* főhadnagy, *Lammer Ferencz* és neje s leánya; *Selmeczy Miklós* és neje, *Nagy László* és neje az örömszülőkkel együtt a tisztikar és városi intelligenciája nagy részvetele mellett, — az ezred zenekara által előadott nászdinuló hangjai közben vonult az ev. ref. templomba, hol az esküvői szertartást *Kajél Endre* fiatal lelkész megható becséddel végezte. Esküvő után a násznép a vidág helyiségben lakomára gyűlt össze s kedélyes felköszöntőkkel unneplelte az új part, az örömszülőket és a tisztikart.

Az új kir. alügyész — mint halljuk — már ki van nevezve s a hivatalos lapban legközelebb megjelenik a kinevezés. A dr. Musotter Miklós bírónő történet előléptetése folytán megüresedett állásra dr. *Penygei Manzur* Lajos orsói albíró neveztetett ki. Az új alügyész, ki a helybeli törvényszéknél mint joggyakornok működött s Pongrácz Pál veje, régóta előnyösen ismerjük s városunk tarsadalmát őt bizonyára rokonszenvesen fogadják.

Kinevezés. A vallás- és közoktatási miniszter *Müller Lajost*, a siket némák jolsvai áll. segélyezett iskolájához történt kirendelésében való meghagyása mellett a gyógypedagógiai intézeteknél a XI. fizetési osztály 3-ik fokozatában rendszeresített tanítóit állásra nevezte ki.

A helybeli korcsolyázó-egylet közgyűlését nem december hó 30-án tartják, mint ezt lapunk mult számában — a szedő tevése folytán — közöltük, hanem ma: 3-án délelőtt 11 órakor tartják meg a takszékpenzár tanácsstermében. A mennyiben a közgyűlés határozatképtelen volna, azt tekintet nélkül a megjelenők számára jövő vasárnap 10-én okvetlenül megtartják.

Elbocsátás. A m. kir. honvédelmi miniszter *Jurecska János* helybeli pénzügyi s-titkár beszerzéséből 16. honvéd gyalogrezdbeli tart. hadnagyot 1905. évi nov hó 16-ával a szolgálati, illetve védkötelezettség teljesítése után tiszti rendfokozatának megtartása nélkül, saját kérésére a honvédség kötelékéből elbocsátotta.

Tavozó állomásfőnök. *Róth Ferencz* ajnászkői állomásfőnök, ki itt evék hosszú sora óta pontosan és közmegelégedésre végezte hivatalos teendőit, hasonló minőségben saját kérésére B.-Gyarmatra helyeztetett át.

Varatlan halál. Őszinte részvétet és megdöbbenést keltett az a varatlan halál, mely *Török Mariskát* hirtelen kiragadta az élők sorából. A nevezett u. i. nov. 22-én jött városunkba rokonai látogatására teljesen jó egészségben. Harmadnap unokahugával *Szentmiklóssy* Iónkával épen a nőgyógyászati szűrtára sietett, de el sem érhetett, mert utközben a gimnázium folyosóján hirtelen rosszul lett, megtántorodott s néhány pillanat alatt megölte a tüdőszélhűdés. A nagyteremből rögtön kisetett dr. *Meskó Miklós* vármegyei főorvos a segítségére, de már csak a beállott halalt konstatalhatta. Temetése nov. 27-én ment végbé, melyen a gyógyuló család és a kiterjedt előkelő rokonság iránt a közönség részvéte imponans nyilatkozott meg. — Az elhalalozásról a család a következő jelentést adta ki: Alóhírtak fájdalomtól megtört szívvel jelentik a nagyszámú rokonság nevében is, hogy felejthetetlen, forró szeretett testvérök, illetve sógorok és nagynénjök *Szendrói Török* Máriaének élete 52-ik évében folyó hó 25-én délután 1/2 óra körül tüdőszélhűdésben hirtelen történt gyászosan elhunytát. A boldogult hült tetemei folyó hó 27-én d. u. 3 órakor fogtak a róm. kath. egyház szertartásai szerint a helybeli sarkertben örök nyugalomra helyeztetni. Az engesztelő szent miseáldozat folyó hó 28-án fog az egek Urának bemutatni. — Kelt Rimaszombat, 1905. nov. hó 25-én. Áldás és béke lengjen drága porai felett! — Fivérei: *Török István, Török László, Török Zsigmond* nevével és gyermekeivel. — Sógora: *Szentmiklóssy Gyula* gyermekeivel. — Nővérei: *Özv. Okolicsányi Gyulané*, született *Török Judit, Török Klemma, Török Rózi, Török Ilona*.

Kaszinói választmány ülése. A helybeli kaszinó választmánya *Kubinyi Aladár* elnöklésével f. hó

1-én ülést tartott, melyen csaknem valamennyi választmányi tag megjelent. *Kubinyi Aladár* elnök ádvözlő szavakkal nyitotta meg az ülést s előadta a tanácskozás tárgyat, hogy t. i. a kaszinó három éves ciklusa e hó vége lejár s így az új alakulást elő kell készíteni. — Erre nézve *Samarjay János* igazgató azt a javaslatot tette, hogy ezután ne három évenként történjen az alakulás, hanem mondassék ki az, hogy a kaszinó intézménye allando s alakulása nem lesz időhöz kötve. — A választmány ez indítványt egyhangulag elfogadta s javasolni fogja a közgyűlésnek, hogy az újonnan kidolgozandó házirendbe vétessek fel a kaszinó allando jellegű megalakulása. Ezután *Samarjay János* a jövő fenntartásra és berendezkedésre nézve szintén javaslatot terjesztett elő, mert az új helyiségben a fűtés, világítás és lakbér annyira magas összeget vesznek igénybe, hogy ezt a kaszinó nem képes fedezni. Így kénytelen volt a választmány kimondani egyhangú határozattal, hogy január 1-től kezdve a tagsági díjat felemelni javasolja a közgyűlésnek. A rendes tagsági díjat évi 30 koronában (az eddigi 20 korona helyett), a vidékieket 20 koronában, a foglalkozó tagokat évi 24 koronában állapították meg. Ezt a választmány a december hó 17-én tartandó közgyűlés elé terjeszti. 15-én délután a választmány újra összeült. A szamvizsgáló bizottság tagjaivá megválasztottak: *Lukács Géza, Medveczky Sándor, Dapsy József* és *Baksay József*. Uj tagokként felvétettek: lovag *Kneusel Herdliczka* Károly főhadnagy, méntelepi parancsnok, dr. *Sigmund József* áll. gyermekmenhelyi másodorvos és *Ludvig Antal* kataszteri biztos. Végül a gyűlés befejezése után *Kubinyi Aladár* elnök és *Samarjay János* igazgató a jelen voltak élénk tiltakozása és méltán nagy sajnálkozása közepette kijelentették, hogy eddig viselt tisztükről lemondanak. Reméljük s a közhangulatot tolmácsoljuk ezzel, hogy sikerülni fog őket elhatározásuk megváltoztatására rábírn.

A „Napközi Otthon“-t, a helybeli jótékony nőgyógyászati egyesületnek az egyik legszebb, legnemesebb jótékony intézményét f. hó 4-én hétfőn d. e. 11 órakor nyitják meg egyszerű ünnepség keretében a jót. nőgyógyászati egyesület, a város, az áll. el. iskolai gondnokság, a tanítótestületek képviselőinek és az érdeklődő emberbarátok jelenlétében, kiket ez uton is szives szeretettel hív meg az áll. el. leányiskola tornatermébe a jelzett időre a nőgyógyászati egyesület elnöksége.

Athelyezés. A vallás- és közoktatási miniszter *Dvorszky* Ferencz pohorellai áll. elemi iskolai tanítót a jászóminszteni áll. elemi iskolához jelen minőségében athelyezte.

Ügyészségi megbízott. Az igazságügyminiszter *Csajka* Dezsőt, ki a helybeli kir. ügyészséghez joggyakornokként van beosztva, a rimaszombati kir. ügyészség kerületébe ügyészségi megbízottul nevezte ki.

Főúri vadászat. *Fülöp* Szász Coburg gothai herczeg a jövő hét folyamán a tamasi és szűrtori pagonyokban több napig tartó hajtó-vadászatot rendez. — Gróf *Andrássy Géza* pedig folyó hó 14-én kezdődő hajtó-vadászatot rendez medvékre a szulovai erdőségben, a hová több főúr is meg van hívva.

Halálozások. Súlyos csapás érte dr. *Lichtschein* Adolt varm. tbeli főorvost, a mennyiben nővére *Schweitzer* Ignaczné szül. *Lichtschein* Fanny november hó 24-én 58 éves korában elhunyt. Nagy részvét mellett temették el a tisztes urnót Sajókazinczon 25-én. — Putnokon november hó 22-én *Neumann Herman* kereskedő, *Neumann Antal* helybeli ügynök és borkereskedő atyja 68 éves korában hirtelen meghalt. A szegények nagy jötevője volt. Putnokon temették el pénteken nagy részvét mellett.

A Tompa-társaságnak f. hó 9-re, szombatra tervezett nyilvános estélyet közbejött technikai akadályok miatt december hó 27-re halasztották el. A felolvasás- és előadások nélkülszerűen új vetítő gépet u. i. előbb nem szerezhetik be a gimnáziumi tanári kar. A meglévő régi pedig nem alkalmas nagyobb szabású előadásra. A tökéletesebb képek kedvéért szivesen elnézi közönségünk is e kedvesnek és kellemesnek ígérkező összejövetelnek elhalasztását.

A szabadság elvénél magasabb elv a boldogság, hasznosság, célszerűség elve, szabadság csak úgy értekes, ha boldogsághoz szükséges.

A szabadsági intézmények nem hasznosságuktól függetlenül, az emberek természetéből folyólag helyesek, hanem ellenkezőleg csak hasznosságuk, célszerűségük képes azokat igazolni.

A tanszabadság semmiesetre sem lesz helyes, ha annak örve alatt az emberi életre, a közre, a vallásra, az erkölcsre káros dolgokra tanítják az embereket az iskolában, joga lesz tehát az államnak a tanítás szabadságát korlátozni, megengedni vagy eltüntetni bizonyos iskolák felállítását, meghagyni azokat az egyes vallásfelekezetek, testületek vagy községek kezében, avagy elvonni onnan s előírni, mit tanítsanak az egyes iskolákban.

Ha joga van az államnak korlátozni a tulajdonjogot az adózás szempontjából, megszorítani az egyéni szabadságot a honvédelem érdekében, vagyis jogot alkotni, adózást, katonaszkodást, azaz intézményeket szervezni: joga lesz a köz érdekében előírni a tanításnak ki általi és mi módoni eszközését is, vagyis ebből a szempontból is alkotni jogot és intézményt, azaz megszorítani a célszerűség szempontjából a tanszabadságot.

Joga lesz az államnak a köz érdekében megszorítani a célszerűség határáig a kereskedelmi, forgalmi, tulajdonszabadságot.

Ha kötelessége megakadályozni a lopást és csalást: kötelessége lesz a forgalmi, kereskedelmi szabadság ellenére is eltüntetni az uzorát, a kartellt, a ringet, mert hogy mi a helyes cselekvési mód, azt az emberek jóléte, boldogsága dönti el.

Az igazság terjesztése, a tévedés meggyaltása fontosabb és szükségesebb, mint a sajtó vagy vallásszabadság, ha tehát ezek szempontjából e szabadságokat korlátozza az állam: csak szükségképpen cselekszik, mert ezt parancsolja neki a hasznosság, a célszerűség.

A közület, az állam, a szabadságjog mind intézmények, melyeket csak hasznosságuk, célszerűségük igazolhat, tehát csak addig becsesek, a meddig a cél érdekében állók, vagyis célszerűek.

Ellenőrző tanácskozás. A helybeli egyesült prot. főgimnázium tanári testülete *Loysch* Odón igazgató elnöklése alatt nov. hó 25-én tartotta meg szokásos ellenőrző tanácskozását a tanulók szorgalmáról és magaviseletéről. A tanácskozás eredményéről a szülőket — még pedig úgy a megrovott elégtelen, mint a legalább 2 tárgyból erősen megintett tanulók szülőit az egyes osztályfők hivatalos intó czédelükön értesítették pósta útján. A bíráló igazságos, de természetesen szigorú volt. S ez igen helyes is, mert az I. félév végéig, február 1-ig úgy sem kaphatnak a szülők hivatalos értesítést fiaikról.

Szülésznek vizsgálja. A vármegyei közoktatókhoz kapcsolatos alsófokú kerületi bábantantályamon a magyar kurzus november hó 30-án ért véget. A kurzuson 7 gömörmezei, 7 hontmezei és 6 nógrádmegyei növendék vett részt. A záró vizsgát november 30-án délelőtt tartotta meg dr. *Löcherer Tamás* igazgató-főorvos s jelen voltak: dr. *Hajós Béla* közegészségi főfelügyelő, dr. *Kovács* Sebestyén Endre hontmezei, dr. *Okolicsányi* János nógrádmegyei és dr. *Meskó* Miklós gömörmezei tisztii főorvos. A vizsgán mind a húsz növendék megfelelt, az eskü letétele után képesítő oklevelet kapott, melyet dr. *Löcherer Tamás* igazgató-főorvos buzdító beszéd kíséretében adott át. A vizsga után a bizottság az igazgató-főorvos és családja igazán szives és magyaros vendégszeretét élvezte. Az új tónyelvű kurzus, melyre a növendékek már ki vannak küldve, decz 1-én vette kezdetét.

Az ev. ref. egyház zsinata Budapesten tart s előreláthatólag 2—3 hét múlva nyer befejezést. A zsinaton *Czinke István* helybeli ev. ref. lelkész a tárgyalásokban aktív részt vesz. Most *Bodor István* főgimn. tanár utazott Budapestre a zsinaton való részvétel céljából.

Köszönetnyilvánítás. Özv. dr. *Marikovszky* Istvánné urnó férje hagyatékában lévő egy darab polgári olvasókönyv házépítési kötvényét a körnek visszaadományozta. Az elnökség az átvett kötvényért ez uton is köszönetet mond.

Diák-hangverseny. Helybeli egyes. protestáns főgimnáziumunk ifjúságának f. hó 16-án megtartandó jótékonycéltű hangversenyére nagyban folynak az előkészületek, a próbák. Az ifjúságnak sikerült közreműködőkül megnyernie *Loysch* Irénke és *Terhes* Ilonka úrlányokat. S mivel a hangversenyt táncz követi, a mulatságot egyetemes érdeklődéssel várják igen sokan. A rendezőbizottság már a meghívókat is kinyomatta. Szól pedig az ekképen: „Meghívó. A rimaszombati egyesült protestáns főgimnázium ifjúsága f. hó 16-án, szombaton, az intézet tornacsarnokában tanezczal egybekötött jótékonycéltű hangversenyt rendez, melyre kívül czimzettet és b. családját tisztelettel meghívja — Rimaszombat, 1905. december 1. — a rendező-bizottság. — Belépődíj személynként 2 kor. — Kezdeté esti 8 órakor. — Műsor: 1. Magyar népdal-egyveleg. Előadja az ifj. Ennekar. 2. Szarazate: *Ozigan* ábránd. Zongorán előadja *Loysch* Irénke k. a. 3. Magyar népdalok. Előadja az ifj. Zenekar. 4. A vén Ambrus fia, *Farkas Imrétől*. Szavalja *Terhes Ilonka* k. a. 5. Olasz dalok. Előadja az ifj. Énekar. 6. A vén cigány. Melodráma. *Farkas Imrétől*. Szavalja *Karsai Jenő* VIII. o. t., zongorán kíséri *Eisele Gusztáv* VII. o. t. Diák-induló. *Hagelbauer Györgytől*. Előadja az ifj. Zenekar. — Hangverseny után táncz.

Köszönetnyilvánítás. Mindazoknak, kik szeretett nővérünk: *Török* Mariska gyászosa elhunytá alkalmából személyesen és írásban részvétüket fejezték ki s a temetésen megjelentek ez uton mondunk hálás, őszinte köszönetet. — Rimaszombat, 1905. december 1.

A gyászoló Török-család.

Ne rendeljünk! mikor helyben olcsóbban megkaphatjuk s azt veszünk, a mit látunk; ha valakit karcsonyura egy szép kézimunkával akarunk meglepni: azt a legolcsóbb cöperütötől a smyrnaig úgy kezdetten, mint előnyomva; bármint kézimunka-szöveteket és vásznakat óriási minőség- és színválasztékban; selymeket, pamutokat és czérnákat, hozzá a legszebb kölesön-mintákat vagy előnyomást; kézimunka-szegők és bojtok, gyári áron ajourrozott és sima függöny-congrék és hozzá való cordonettet; himzéssel befejezendő plüsch-casettek és posztó dolgok, frivolitas és teneriffa munkakellékek, 5—6 éves gyermekekkel is elkészíthető perforirozott tablették nagyon alkalmas karácsonyi ajándék és egyáltalában minden női kézimunka-udjónságot megtalálunk a legnagyobb választékban és a legjutányosabb áron

SZOYKA PÁL
női kézimunka, rövid-, szövött-, díszmü- és divat-
árú üzletében Rimaszombat. — (Videki megrendeléseket a legpontosabban teljesít.)

Nyugdíjazás. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter *Juhász György* alsópokorágyi ev. ref. és *Bolyky József* zabari róm. kath. néptanítókat munkaképtelenség miatt nyugdíjazta.

Kinevezés. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter *Krébesz József* okl. tanítót a pohorellai áll. elemi népiskolához allando helyettes tanítóul kinevezte.

A helybeli kath. olvasókönyv mult vasárnap, nov. 26-ikán kedélyes disznótóri mulatságot rendeztek, melyen a tagok hölgyekkel együtt nagy számban vettek részt s pompásan mulattak a késő éjjeli órákig.

A „Három Róza“ épületének átalakításával a héten foglalkozott a tanács és kiadta a beérkezett öt pályatervet a szépművészeti bizottságnak, melyet szombatra: 2-ikára hívott össze a polgármester. A tervekkel és a szépművészeti bizottság véleményével bővebben fogunk foglalkozni, most csak annyit írhatunk, hogy azoknak, kik a terveket látták, legteljesebb volt ugyan az „Urbs“ és a „Róza“ jellegével ellátott terv, azonban mind a kettőnek van sarkalatos hibája és különösen az előbbinek lényeges hibája a nagyterem különálló elhelyezése. Utóbbinak mely gyönyörű francia barokk homlokzatot mutat, szintén vannak kisebb fogyatékoságai, melyek viszont a két másik tervben nem találhatók fel. Jövő számunkban már tüzetesebben foglalkozhatunk a tervekkel.

Megerősített alapszabály. A földmivelésügyi miniszter a Borsod-, Gömör- és Hevesvármegyei erdészeti egyesülete alapszabályait a bemutatási záradékkal ellátta.

A polgári olvasókönyv f. hó 9-én szombaton este tartják meg a szokásos „disznótórt“, melyre ez idén hölgyek is készülnek. A jelentkezés már nagyban folyik s a mulatság kitünőnek ígérkezik. Férfiaknak 2 kor, 40 fill. Hölgyeknek 1 kor, 20 fill. a részvételi díj.

Figyelem! A nagyérdemű vevőközönség szives tudomására hozom, hogy a karácsonyi vásár alkalmával mindenkinél alkalma legyen karácsonyi ajándékaikat olcsó árban beszerezni, a raktáron lévő czikkeket, ugymint: mindennemű előnyomott és megkezdett női kezimunkák, valamint kellékek, kötő pamutok, selyem- és berliner escharpok, fejkendők, kész női fehérművek, gyermek- és női fehér batiszt és fekete cloth diszkötények, juppónok, női divatóvek, kesztyű- és barisnyák, menyasszonyi fátyol- és koszorúk, férfi ing, gallér- és nyakkendők, trikoaruk, esőernyők, bőrszények, pipere czikkek- és illatszerek mélyen leszállított árban lesznek a nagyérdemű közönség rendelkezésére bocsajtva. Teljes tisztelettel **Lang Aladár**, Deak Ferencz-utca

Vadászat. A rimaszombati vadász-társaság mult hó 26-an hajtó-vadászatot rendezett a tamásfalai pagonyban, a melyen 28-an vettek részt 40 hajtóval. — Bár a vadászat a rossz időjárás mellett nem hozta meg a remélt eredményt, mindazonáltal sikeresnek mondható; mert minden puskásra esett egy vad és meggyőződést szerzett a társaság arról, hogy a tilalmi rendszer mellett örvendetesen emelkedik a vadállomány. Ha ezt sikerül egy-két évre fenntartani, úgy a régihez hasonló szép vadászatok lesznek megint.

Öngyilkosság. Balázs József helybeli kalapos iparos, idb. Balázs József kalapos mester fia mult szombaton este kessel mellbe szurta magát a szerencsétlen 35 éves fiatal ember kedden kiszüvedett. Tettét pillanatnyi elmezavarban követhette el s okát nem is sejtik. Csütörtökön 30-an temették el.

A Mező-utca kövezése. Lapunk egyik mult számában ramutattunk a Mező-utcai út mizeriára. — Városunk tanácsa már azóta intézkedett annak rendbehozása iránt, a mennyiben 50 szekér homok kihordásával a gyalogjárást ideiglenesen rendbehozta s javaslatot tett egyúttal a képviselőtestületi közgyűlésnek az utca kövezésének a jövő évi költségbevétele iránt. — A jövő tavaszon tehát végleg rendezve lesz ez a rég húzódó kérdés, melynek eddigi késedelmét az anyagi eszközök elégtelensége okozta. — Mindenesetre elismerést érdemel ez ügy rendezéseért a város vezető polgármestere, de dr. Zehery István megyei alorvos képviselőtestületi tag is, ki személyes tapasztalatai nyomán reteralhatott a közgyűlésen az ottani viszonyokról.

A „Napközi Otthon” céljaira e hét folyamán a következő szives adományokat vettem: Barányi Gusztáv küldött 2 szak burgonyát, Bahidy Istvánné 20 koronát, Kosiner Vilmosné 4 koronát. Fogadják őszinte, hálás köszönetemet. — Rimaszombat 1905. decz. 1-én.

Dr. Marikowszky Istvánné.

Az új téli menetrend, mely október 1-én lépett életbe, a mi vonatunkon változást nem hozott, csupán annyit, hogy a nyári fűrdővonatok beszüntetettek. A vonatok Feledről érkeznek: 10 ó 58 p., 3 ó 30 p., 7 ó 54 p., este és 7 ó 15 p., Bánrévere érkezik: 11 ó 33 p., 4 ó 6 p., 7 ó 52 p., és este 8 ó 38 p. Indul. Bánréveről: 8 ó 8 p., 12 ó 40 p., 4 ó 41 p., este 8 ó 39 p., Feledről indul: 8 ó 47 p., 1 ó 18 p., 5 ó 21 p., este 9 ó 35 p., Fülekről indul: 10 ó 2 p., 2 ó 37 p., este 6 ó 34 p., 10 ó 48 p., és 5 ó 7 p. Losoncra érkezik: 10 ó 19 p., 3 ó. — p., este 6 ó 50 p., 11 ó 13 p., és 5 ó 33 p., Losonczról indul: 9 ó 30 p., 1 ó 29 p., este 6 ó 6 p., 10 ó 21 p., és 4 ó 42 p., Fülekre érkezik: 9 ó 47 p., 1 ó 53 p., este 6 ó 21 p., 10 ó 47 p., és 5 ó 6 perczkor.

Érdekes pert tárgyaltak f. hó 1-én a helybeli kir. törvényszéknel. M. L. helybeli cukrász egyesítésre lépett V. H. meszárossal, hogy utóbbi meghatározott tartályban minden második nap jeget szállíthat a cukrász jégvermeiből egyezségileg megállapított árt. A meszáros azonban a cukrász tudta nélkül, de utóbbi szolgálja tudtával és beleegyezésével a jeget naponta szállította, s mikor azt a cukrász megtudta, beperelte a meszárost, kit a bíróság lopás vétségében büntösnök talált, s 5 napi fogházra el is ítélte. A vádlott felebbezett az ügyész megnyugodott.

Lenyakazta a sodronykötél. A tiszolcz vashegyi sodronykötelpalya Ratko Bisztró határában levő Korimovo állomásan, m. hó 28-ikán tragikus véget ért *Ariska* Samuel 20 éves munkás. Nem tudni, hogy véletlenségből-e vagy öngyilkossági szándékból a fiatal ember a sodronypalya válto kerekénél levő sodrony alá került s a kerek fordulásakor a kötél teljesen elvágta a szerencsétlen ember fejét, mely a kerekhez szorítva maradt s a testet a hajtó erő messzire ellökte. Egyik munkás észrevette a szerencsétlenséget, vészjelt adott s a csilleket megállították és a kötelpalya forgalmát beszüntették. A banyabiztoság és a szolgabírói hivatal az esetet bejelentette nyomban a bírósághoz, mely az eljárást megindította az irányban: nem terhel-e valakit gondatlanság vagy mulasztás.

Egy vasuti baleset következménye. E nyáron történt, hogy Kovacs Danelt a vasuti kocsipufferai összenyomták, s a súlyosan sérült embert haza szállították Tiszolczra, hol meg is halt. A vasut az özvegynek 4000 koronát, havi 30 korona segélyt és egy kitűnő forgalmu állomási dohánytözsédet ajánlott fel kárpótlásul ferje elvesztése miatt. Az asszony azonban keveselte ezt, s ügyvédje Dr. Vázsonyi Vilmos utján beperelte a magyar államvasutakat 30000 korona kártérítési összeg erejéig.

Rejtélyes gyilkosság ezimel megirták a fővárosi lapok egy rosznyoi tavrát nyomán, hogy „Pelsőczön” vasárnap halva találták szobájában *Vidinszki* Pál gazdát; jobb halántéka 11 milliméteres revolvergolyótól volt keresztüllöve. A revolver, melyből egy golyó hiányzott, Vidinszki balkezeében volt. Az első perczben öngyilkosságra gondoltak, azonban a nyomozás megállapította, hogy Vidinszkit meggyilkolták. A lövés jobb halántékát érte és a golyó vízszintes irányban hatolt fejébe. A lövést alig tehetette Vidinszki balkezeével. Az orvos megállapította, hogy a revolvért Vidinszki halála után adták kezébe. A vizsgálat folyik. A bíróság a hulla törvényszéki boncolását elrendelte, mely meg is történt s ez alkalommal kitűnt, hogy Vidinszki öngyilkosságot követett el.

**Legalkalmasabb.
legkedvesebb**

karácsonyi és ujévi ajándéktárgyak:

képeskönyvek,
verseskönyvek
ifjusági iratok,

imakönyvek,
albumok,
emlékkönyvek,

díszművek,
olajfestékek,
levélpapírok.

Óriási választék- Ifj. RÁBELY MIKLÓS
ban kapható: könyv- és papirkereskedésében Rimaszombat.

Ujbor palaczkolva.

Alulírott értesitem a nagyérdemű közönséget, miszerint az ez idei termésű, tiszta kezelésű és kiváló jó minőségű valódi **almágyi uj boraimnak** pecsételt üvegekbeni **elárusítását megkezdtem.**

1 literes üveg valódi almágyi uj bor ára **40 kr.**, üvegre letét külön **5 kr.**

Tisztelettel: **Benyó Béla,**

1—* almágyi szőlőbirtokos, bortermelő.

Hirdetmény.

416. sz. — Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírre teszi, hogy a miskolcz kir. törvényszéknek 1905. évi 9392. számú végzése következtében **Dr. Orban József** ügyvéd által képviselt **Pogany György** javára **Hanvay József** ellen 60 korona 90 fillér s járulékal erejéig 1905. évi szeptember hó 11-én foganatosított kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 400 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: lovak nyilvános árveresen eladotnak.

Mely árverésnek a rimaszécsi kir. járásbíróság 1905. évi V. 287/2. számú végzése tolytan 60 korona 90 fill. tökékövetelés, ennek kamatai, $\frac{1}{3}\%$ váltodij és eddig összesen 39 korona 75 fillérben bíróilag mar megállapított költségek erejéig Csizben, a helyszínen leendő megtartására **1905. évi deczember hó 9-ik** napjának d. e. 10 óraja határidőül kituzetik es ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. és 108. §§-ai értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet igerőnek, szükség esetén becsaron alul is el fognak adatni.

A mennyiben az előlverezendő ingóságokat masok is le- és felül foglaltattak és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Rimaszécs, 1905. évi november hó 20-án.

Kovacs Géza, kir. bir. végrehajtó.

Könyvnyomdász tanulól.

Egy 13—14 éves ifjú, ki magyarul helyesen írni és olvasni tud, tanulól felvétetik idb. **Rábely Miklós** könyvnyomdájában.

Fajbaromfi.

Báró Luzenszky Henrik úr osgyáni uradalomban jutanyos árban kaphatók tisztán tenyésztett:

**sárga orpington kakasok,
óriási bronz-pulykák,
Emdeni ludak,
Peckingi kacsák.**

2—2

Megrendeléseket elfogad az uradalmi intézőség.

Póthirdetmény.

5546. sz. — A rimaszombati kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírre teszi, miszerint a **putnoki hitelbank** és **gömörmegeyi nép- és iparbank** végrehajtatóknak **Mindszenti Szabó Kálmán** zadorházi lakos végrehajtást szenvedő elleni 300 korona s jár. és 816 korona tőke s járulékal iranti végrehajtási ügyében 4756—1905. sz. alatt kibocsátott árverési hirdetményben a rimaszombati 242. sz. telekjegyzőkönyv 1039. hrzi számú beltelekből és azon épült 18. sz. alatti ház és melléképületekből a B. 2 alatti Mindszenti Szabó Kálmán $\frac{1}{4}$ -ed részben megillető jutalékára 1444 korona; a rimaszombati 949. sz. telekjegyzőkönyv 1782/b. hrzi számtól előbből a B. 2 alatti Mindszenti Szabó Kálmán $\frac{1}{4}$ -ed részben megillető jutalékra 78 korona; és a rimaszombati 936. számú telekjegyzőkönyv 916. hrzi számú előbből a B. 10 alatti Mindszenti Szabó Kálmán $\frac{1}{4}$ -ed részben megillető jutalékra 6 koronában megállapított kikialtási árban; — azon hozzáadással, hogy az előlverezendő rimaszombati 242. számú telekjegyzőkönyvi ingatlanra 460—88. sz. alatti végzessel C. 1 alatt özvegy Mindszenti Szabó Bertalané javára bekebelezett özvegyi jog az árverés által nem érintett Rimaszombatba, a kir. törvényszék mint telekkönyvi hatósághoz **1905. évi deczember hó 13-ik napjának** d. e. 10 óraja kituzott árverés az 1881. LX. t. cz. 167. § a alapján a **gömörmegeyi takarekpénztár és hitelbank** végrehajtató érdekeben is 590 korona tökékövetelése s járulékal kielégítése vegett megtartatni fog.

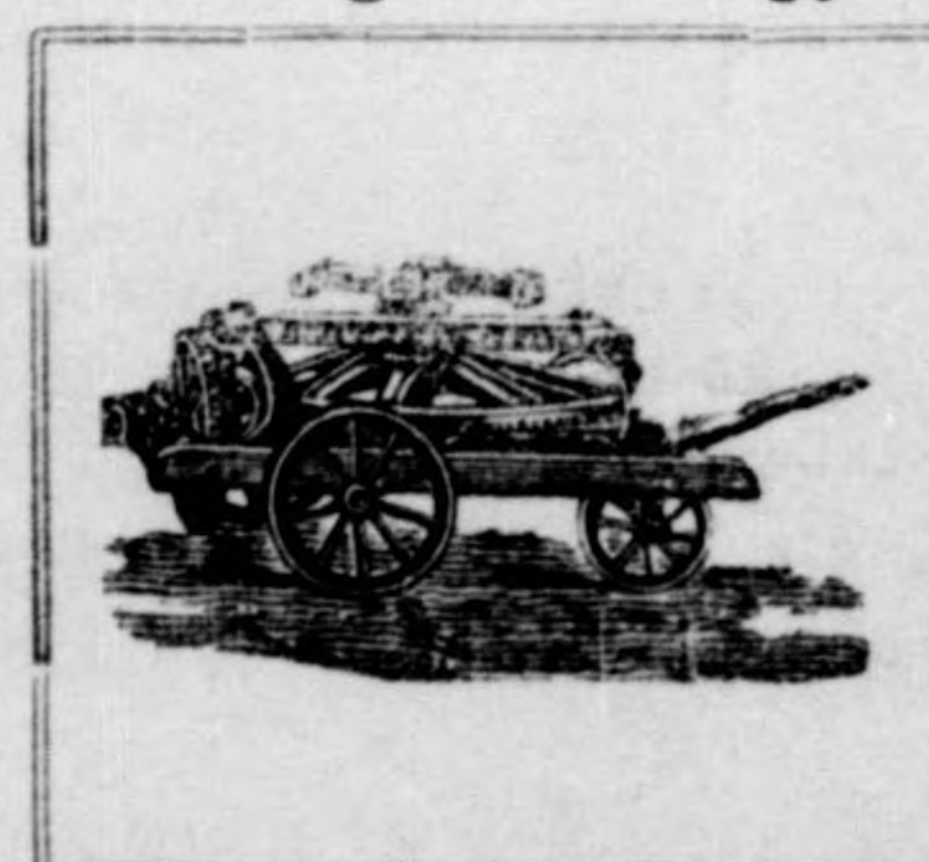
Rimaszombati kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság 1905. november hó 2-an.

Pongracz, kir. törvénzéki bíró.

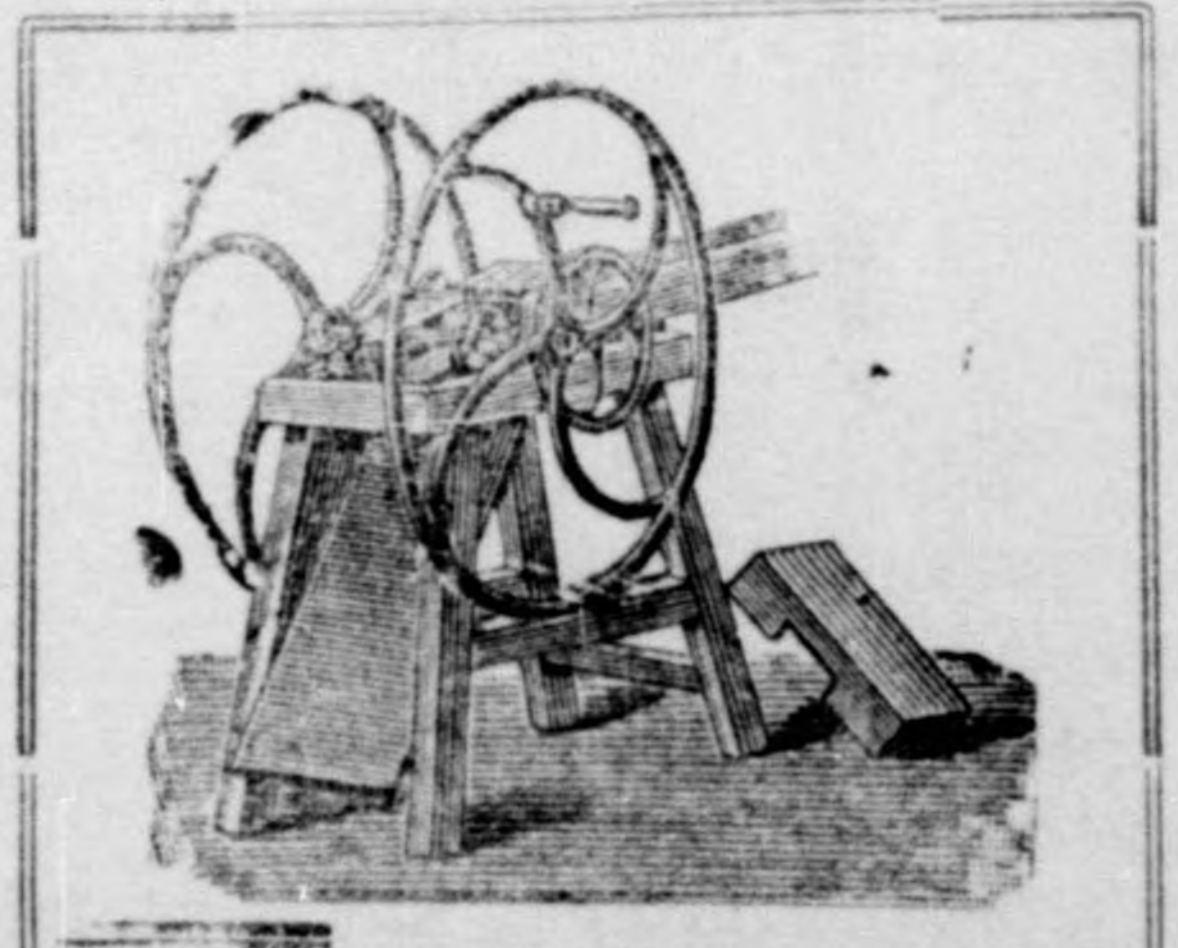
FLEISCHER és TÁRSA

gazdasági gépgyára és vasöntődeje Kassán, Vám-utca 11. sz.

Ajánlja a t. gazdaközönségnek a legujabb tapasztalatok szemmel tartásával ezélszerűen s gondosan gyártott jöhrnevé gépeit, nevezetesen:

Szecsavágókat, kézi- vagy jargányhajtásra.
Répvágókat és tengerimorzsolókat.
Olajsajtolókat és olajmagpörkölőket.
Olajmag-zúzókat, — továbbá örlő és daráló malmokat,

Progress-tisztító gépeket, lisztosztályozó hengereket,

szivattyúkat, gőzgépeket és gőzkazánokat,

malom- és szeszgyár-berendezéseket stb.

1—6

Gépeink, eszközeink és egyéb **gyártmányainkat** készletben tartjuk gyárunkban. — Gazdasági gépeink **kepes-**, valamint öntödenk gyártmányai **árjegyzékét** kívánatra bérmentve küldjük.